

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЛІСЕВИЧ НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

УДК: 338.43:636.631.11

**ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВИРОБНИЦТВА
ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА АГРОПРОМИСЛОВИМИ
ПІДПРИЄМСТВАМИ**

Спеціальність 08.00.04 - економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Кам'янець-Подільський - 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Подільському державному аграрно-технічному університеті Міністерства освіти і науки України (м. Кам'янець-Подільський).

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор

Волощук Катерина Богданівна

Подільський державний аграрно-технічний університет
МОН України, м. Кам'янець-Подільський,
завідувач кафедри економіки, підприємництва, торгівлі
та біржової діяльності

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор

Музика Павло Михайлович

Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького,
Міністерства освіти і науки України,
Завідувач кафедри економіки підприємства, інновацій та
дорадництва в АПК імені І.В. Поповича

кандидат економічних наук

Кащук Катерина Миколаївна

Житомирський державний університет ім. І. Франка,
Міністерства освіти і науки України,
ст. викладач кафедри економіки, менеджменту і
маркетингу

Захист відбудеться «27» грудня 2019 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої Д 71.831.02 у Подільському державному аграрно-технічному університеті Міністерства освіти і науки України (32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13, Головний корпус ПДАТУ, ауд. 20).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Подільського державного аграрно-технічного університету Міністерства освіти і науки України за адресою: 32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13, корпус 1.

Автореферат розіслано «27» листопада 2019 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук

Т.Л. Білик

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Динамічний розвиток глобального середовища на світових ринках визначають швидкі зміни факторів, змушують при формуванні умов економічного зростання більш активно вирішувати проблеми забезпечення конкурентоспроможності національних підприємств. Створення сприятливих умов для оптимального розвитку науково-технічного потенціалу національної економіки стає першочерговим завданням цілеспрямованої державної політики, направленої на досягнення стабільного економічного зростання, підвищення якості життя населення, забезпечення продовольчої безпеки. Саме тому особливої уваги заслуговує дослідження інноваційно-інвестиційних процесів, які є рушійною силою розвитку підприємств, визначають стратегічне майбутнє всієї країни, вирішення яких можливе лише в рамках ефективної реалізації вітчизняного аграрного сектора і, в тому числі, виробництва продукції тваринництва.

Теоретико-методологічними та практичними аспектами інноваційно-інвестиційної діяльності у тваринництві займалися такі вчені як Ю. Бабанова, І. Бланк, Л.Дж. Гітман, Л. Гайдук, Т. Дорошенко, В. Івченко, А. Мертенс, Н. Татаренко, В. Федоренко та ін.

Проблемам інноваційного розвитку виробництва продукції тваринництва присвячені праці відомих вітчизняних і зарубіжних вчених: Дж. М. Кейнса, Н. Маренкова, М.Портера, Р. Фатхутдінова, Й. Шумпетера, Ю. Яковця та багатьох інших.

Аналіз інвестиційної діяльності підприємств, значення інноваційного процесу для розвитку економіки країни присвячено чимало праць українських науковців, серед яких найбільш вагомими є праці І. Артімонова, І. Бланка, А.Буряка, І.Вініченка, Л. Борщ, К. Волощук, А. Гайдуцького, О. Дація, В. Іванишина, Б. Колтинюка, А. Пересади, С. Тивончук, В. Кравців, М. Місюка, Н. Тарнавської, П.Пуцентейло, А. Стельмачука та ін.

Враховуючи дослідження зазначених авторів, які охоплюють широке коло питань у галузі розміщення, спеціалізації та концентрації тваринництва, ціноутворення, організації та оплати праці, технологій виробництва продукції тваринництва слід зауважити, що в сучасних умовах необхідні нові підходи для створення можливостей стабілізації та переходу на якісно вищий динамічний рівень інноваційно-інвестиційного розвитку. Впровадження новітніх техніко-технологічних та організаційно-економічних рішень прикладного характеру потребують уточнення теоретичних, методичних і практичних питань, пов'язаних зі специфікою розвитку тваринництва на інноваційно-інвестиційній основі. Практична значимість, концептуальні положення і пропозиції сприятимуть вирішенню проблеми підвищення ефективності тваринництва на основі активізації інноваційно-інноваційних процесів, досягнення більшої стійкості розвитку галузі та зміцненню конкурентних позицій вітчизняних товаровиробників. Вирішення зазначених питань підкреслюють актуальність, визначили вибір теми, мети і завдань даного наукового дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності економічного факультету і є частиною науково-дослідної теми Подільського державного аграрно-технічного університету «Розробка заходів з підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва на основі втілення досягнень науковотехнічного

прогресу, раціонального використання виробничого та трудового потенціалу, фінансових, інвестиційних та інформаційних ресурсів, запровадження ефективного менеджменту, застосування передових досягнень в обліку та аудиті» (номер державної реєстрації 0110U005064) і «Формування стратегії та пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації» (номер державного реєстру 0114U007032), в межах якої дисертантом досліджено інноваційно-інвестиційний розвиток виробництва продукції тваринництва, визначено необхідність упровадження нових сучасних підходів, стратегічних напрямків, можливостей та завдань інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва.

інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є узагальнення теоретичних і науково-методичних підходів та обґрунтування практичних рекомендацій активізації інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення комплексу наукових та методичних **завдань:**

- узагальнити теоретичні засади визначення сутності інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва;
- виокремити фактори інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами;
- удосконалити методичні підходи до оцінки результатів інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва;
- проаналізувати динаміку обсягів виробництва і реалізації продукції тваринництва;
- виявити особливості та основні тенденції інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромислових підприємств;
- обчислити ефективність сучасного стану розвитку виробництва продукції тваринництва;
- провести моделювання і прогнозування розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами;
- обґрунтувати інноваційно-інвестиційні пріоритети виробництва продукції тваринництва;
- оцінити сценарії інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромислових підприємств.

Об'єктом дослідження є економічні явища і процеси інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами.

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методологічних, науково-організаційних і практичних аспектів інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва як основи забезпечення соціально-економічної стабільності агропромислових підприємств.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дисертаційного дослідження слугували фундаментальні положення загальної економічної теорії, стратегічного менеджменту та маркетингу, економічного прогнозування та планування, теорії стратегічних альтернатив та прийняття управлінських рішень, а також наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, присвячені проблемам інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва з позицій їх стратегічного розвитку.

Для досягнення поставленої мети використані сучасні методи дослідження: системний аналіз – при дослідженні теоретико-методологічних засад інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва; абстрактно-логічний – для уточнення сутності основних понять, визначень і категорій теорії інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва; метод аналогій та порівнянь – при порівнянні різноманітних процесів інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва; графічно-аналітичний – для розкриття тенденцій інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва; комплексний аналіз – для визначення основних критеріїв оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва; кластерний аналіз агломеративним методом – для групування об'єктів в кластери на основі міри схожості та удосконалення бізнес-процесів. Методи економічного моделювання використано для визначення ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативні документи державних та місцевих органів влади щодо економічних реформ, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства аграрної політики України, Державної служби статистики України, Департаменту агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Хмельницької обласної державної адміністрації, відділу агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Кам'янець-Подільської районної державної адміністрації, дані річної і оперативної звітності агропромислових підприємств, наукові публікації вчених-економістів, навчально-довідкова література, результати досліджень автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та удосконаленні методичних підходів і розробці практичних рекомендацій активізації інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами. Серед наукових положень, представлених в дисертації, які характеризуються науковою новизною та розкривають основні напрями дослідження, слід виділити наступні:

удосконалено:

- функціональну модель інноваційного розвитку яка ґрунтується на необхідності врахування загальновідомих функцій вузького кола менеджменту інноваційно-інвестиційної діяльності агропромислових підприємств здійснюється через прояв інновацій у матеріалізації наукомістких ідей і винаходів у якісно нових видах продукції та технологіях, абсолютно нових принципах і підходах до управління ресурсами й організації виробництва та врахування факторів впливу, що сприятиме відродженню галузі, зміцненню конкурентоспроможності та забезпеченню прибутковості виробництва продукції тваринництва, більш повному задоволенню інтересів зацікавлених осіб;

- систематизовано класифікацію інновацій та інвестицій з урахуванням результативності і напряму інноваційного процесу, що зосереджується безпосередньо у виробництві, зберіганні, транспортуванні та реалізації сільськогосподарської продукції, є його складовою частиною та набуває нового соціально-економічного сенсу таких видів інновацій та інвестицій можливих при наявності платоспроможного попиту реального сектору економіки на результати наукових досліджень і науково-технічних розробок. Щоб досягти мети, необхідно здійснювати ефективну інноваційну політику, яка повинна спрямовуватись на вибір пріоритетів і механізмів прямого державного фінансування інноваційних проектів, на забезпечення стимулу

вкладання коштів та одержування прибутків від використання наукових розробок суб'єктами підприємництва;

- наукові підходи визначення дії ряду груп регулюючих, стимулюючих, структурно-утворюючих факторів забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку як стратегічного завдання та заходів досягнення цього завдання, як пріоритетних на основі запропонованого доповнення необхідності врахування функцій та результатів стимулювання трансферу міждержавних інновацій та експорту інвестицій з метою нарощування обсягів виробництва і переробки продукції тваринництва для наповнення сегментами потенційного споживання інноваційно-інвестиційних продуктів та послуг, впливаючи тим самим на інноваційно-інвестиційну активність та привабливість економічної структури підприємств залежно від основної галузевої спрямованості та конкретного секторального поділу різних типів економіки;

- упорядковано складові стратегії інноваційного розвитку за рядом напрямків, виділивши як напрямок «результати», оскільки стратегія інноваційного розвитку України повинна бути простою й зрозумілою, з чіткими й реальними пріоритетними напрямами розвитку, які справді можливо реалізувати за відповідний період як намагання одержати на ринку конкурентні переваги та максимізувати прибуток; забезпечення престижу підприємства та швидке вирішення проблем, що можуть виникнути на виробництві; посилення конкурентної боротьби, зростання попиту споживачів; вивчення наукових новинок та їх впровадження у виробничий процес з метою поліпшення результатів діяльності підприємства;

- застосування кластерного підходу є необхідним підґрунтям для відродження вітчизняного виробництва, підвищення ефективності інноваційного розвитку, досягнення високого рівня та конкурентоспроможності економіки, як найбільш визнаною протягом останніх років та ефективною організаційною формою розвитку виробництва продукції тваринництва в інноваційній сфері на основі об'єднання суб'єктів інноваційної діяльності в інноваційні кластери (агропромислових компаній, дослідних центрів, наукових установ, органів державного управління тощо) на базі територіальної концентрації мереж спеціалізованих постачальників, основних виробників і споживачів, пов'язаних між собою технологічним ланцюжком, що через взаємодію його учасників і розвиток конкуренції сприяє динамічному соціально-економічному розвитку і підвищує їхню життєздатність, виступе осередком найбільш ефективних і взаємопов'язаних видів економічної діяльності сукупності взаємозалежних груп підприємств, що успішно функціонують та забезпечують конкурентні позиції на національному та світовому ринках.

набули подальшого розвитку:

- інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку шляхом пошуку перспективних інвесторів, можливих джерел інвестування та ефективних фінансових ресурсів які на відміну від наявних безпосередньо використовуються на формування нових ідей та знань, впровадження нових винаходів, наукових досліджень, результатів розробок; введення в дію нових досягнень у вигляді ресурсозберігаючих технологій, прогресивного обладнання та техніки, селекції тварин, нових видів продукції, продуктів харчування; вибором форм управління та організації виробництва та з іншими не менш важливими видами інноваційно-інвестиційної діяльності агропромислових підприємств у розвитку кадрового потенціалу, інформаційному забезпеченні та дорадництві, формування наукоємного виробничого процесу, створення та дієвості інноваційної структури, застосування енергозберігаючих технологій, екологічних інновацій які відповідно дають змогу

збільшити продуктивність, мінімізувати витрати та гарантувати безпеку навколишнього середовища, отримати більш якісні, корисні продукти, що мають оздоровчий та профілактичний ефект;

- обґрунтування формування виробничої програми є пошук шляхів нарощення виробництва тваринницької продукції, урізноманітнення її асортименту та якісних характеристик, враховуючи особливості розвитку галузі, її тісний зв'язок з галуззю рослинництва, широке застосування різних форм організації виробництва як великих тваринницьких комплексів так і дрібних фермерських господарств. Вище зазначені особливості сприяють плануванню та ефективнішому управлінню галуззю, використовуються для узагальнення резервів збільшення основними джерелами яких є збільшення поголів'я та продуктивності, виконання якої створить сприятливі умови для інноваційно-інвестиційного розвитку.

- удосконалення методики оцінювання ефективності інвестування інноваційного розвитку визначено з використанням статистичних, агломеративного, економіко-математичних методів, які мають ряд переваг щодо обчислення підвищення показників прибутковості; зменшення періоду окупності інвестицій; збільшення рентабельності виробництва продукції залежно від результатів і витрат запропоновано за рахунок впровадження виключно нових науково-технічних розробок, які забезпечують лідерство у виробництві нових продуктів, організації бізнес-процесів, визначають конкурентоспроможність, продуктивність всіх підсистем, перспективи розвитку охоплюють увесь спектр видів діяльності агропромислових підприємств з очікуваною ефективністю у наступних видах: у продуктивному – покращення рівня якості продукції і розширенням її асортименту; у технологічному – продуктивності і поліпшенням умов праці; у функціональному – ефективності управління; у соціальному – поліпшенням якості життя.

- методика проведення комплексного дослідження пріоритетних напрямів і перспектив подальшого функціонування вітчизняного ринку продукції та виходу українських виробників на світовий ринок вимагає забезпечення збереження та реалізацію інтелектуального потенціалу; впровадження сприятливої фінансової, кредитної, податкової та митної політики; запровадження системи страхування ризиків державою; створення єдиної правової бази щодо інноваційно-інвестиційного розвитку, включаючи надання об'єктів права, охорону і захист інтелектуальної власності; забезпечивши тісну співпрацю між бізнесом і наукою.

Практичне значення одержаних результатів. Наукові положення та методично-практичні результати дослідження підлягають до використання у практиці роботи органів державної влади усіх рівнів, галузей і окремих підприємств при формуванні програм соціально-економічного розвитку з використанням функціональної моделі здійснення підприємством інноваційно-інвестиційної діяльності.

Методика аналізу інвестиційної діяльності підприємств, прогнозування напрямків інвестування та шляхів інноваційної діяльності були використані при розробці Програм соціально-економічного розвитку Хмельницької області на 2016 – 2019 роки (довідка Департаменту агропромислового розвитку Хмельницької обласної державної адміністрації № 03-01/724 від 20.11.2018). Здобувач брала активну участь у визначенні особливостей та розробці Програм розвитку тваринництва в Кам'янець-Подільському районі, орієнтованих в першу чергу на підвищення виробництва продукції тваринництва, тісно пов'язаних з існуючими районними проблемами, що виступає одним з ключових напрямів державної політики сприяння розвитку

інновацій та інвестицій в галузь тваринництва району (довідка відділу агропромислового розвитку Кам'янець-Подільської районної державної адміністрації № 995/01-09/2017 від 07.12.2017).

Практичну цінність має запропонована динаміка показників формування та використання біологічного капіталу птахівництва філії "Птахофабрика "АВІС" ПАТ "Агрохолдинг Авангард" для оперативного управління протягом 2010-2018 років. Розрахунок загальної потреби коштів знайшли схвалення філії «Птахофабрика «АВІС» ПАТ «Агрохолдинг Авангард» (довідка № 128 від 07.12.2017). Надано пропозиції по вивченню і розрахункам під час планування впливу на продуктивність худоби різних факторів, дозволяючи визначити розміри впливу окремих чинників у їх взаємозв'язку (довідка філії «Мрія» ТОВ СП «Нібулон» № 12/148 від 10.09.2018). Матеріали дослідження мають наукову значимість, визначені шляхи зростання обсягів виробництва молока та потреб у технічному забезпеченні ферм прийнято до впровадження ПП «Калинський ключ» (довідка № 18.1 від 19.10.2018).

Наукові результати дисертаційного дослідження Лісевич Наталії Анатоліївни на тему «Інноваційно-інвестиційний розвиток виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами» використовуються в навчальному процесі Подільського державного аграрно-технічного університету в навчальній роботі (довідка Подільського державного аграрно-технічного університету № 71-01-523 від 14.08.2019).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею автора. Основні положення, висновки і рекомендації, які викладені у дисертації та виносяться на захист, отримано й аргументовано здобувачем особисто, та відображено в його наукових працях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистих розробок автора.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційної роботи, висновки і пропозиції викладено і схвалено на Міжнародних науково-практичних конференціях: “Стратегічні напрямки соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації” (Хмельницький, 2015), “Аграрна наука, освіта, виробництво: Європейський досвід для України” (Житомир, 2015), «Модернізація національної системи управління державним розвитком: виклики і перспективи» (Харків, 2016), “Актуальні питання економічних наук” (Запоріжжя, 2017), “Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів” (Харків, 2017), “Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції” (Кам'янець-Подільський, 2018), “Наукові підсумки 2018 року” (Вінниця, 2018), “Світ економічної науки. Випуск 10” (Тернопіль, 2018).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 13 наукових праць загальним обсягом 3,73 друк. арк., з них у наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз даних – 1 стаття (0,50 друк.арк.), в наукових фахових виданнях – 5 статей (2,04 друк.арк.), в т.ч. у наукових фахових електронних виданнях України – 1 стаття (0,50 друк.арк.), 8 публікацій у збірниках науково-практичних конференцій (1,69 друк.арк.).

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дисертації складає 215 сторінок. Список використаних джерел із 204 найменувань займає 19 сторінок. Робота включає 77 таблиць, 20 рисунків, 6 додатків на 6 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами» визначено сутність інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва; розкрито особливості та фактори інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами; удосконалено методику оцінки рівня інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва.

Інноваційно-інвестиційний розвиток виробництва продукції тваринництва формується під впливом багатьох об'єктивно заданих факторів, включаючи її розміри, наявність природних ресурсів, географічне положення, особливості історичного розвитку галузі та форм підприємницької діяльності. Ці фактори виступають довгостроковими детермінантами швидкості напряму еволюції інноваційної активності. Саме тому для інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва і досягнення цілеспрямованих змін в інноваційній моделі слід мати необхідний рівень інвестицій та запас знань у сферах, які є основою зростання. На нашу думку, інноваційно-інвестиційний розвиток виробництва продукції тваринництва - це здатність забезпечити надходження фінансових, майнових і немайнових активів, технічних, технологічних, комерційних та інших знань, організаційно-економічних змін, які впроваджуються в об'єкти різних видів діяльності для забезпечення конкурентоспроможності та ефективності виробництва продукції тваринництва. В умовах ринку діяльність практично будь-якого суб'єкта господарської діяльності значною мірою визначається зовнішніми умовами, у першу чергу потребами і запитами споживачів, діяльністю конкурентів і ділових партнерів і т. п. (рис.1).

Рис. 1 Стратегічні напрями інноваційного розвитку виробництва продукції тваринництва

Зазначене поєднання дає кожного разу новий ефект впливу на національну економіку та може характеризуватися як позитивним, так і негативним результатом впливу.

Тому формування системи довгострокових цілей загальноекономічної діяльності відбувається в результаті прогнозування можливих змін параметрів зовнішнього середовища і зіставлення їх зі стратегічним потенціалом суб'єкта господарювання.

Крім того на виробництві результати варто оцінювати з позицій соціальної, екологічної доцільності.

До стимулюючих факторів впливу на інноваційно-інвестиційну активність агропромислових підприємств України належать: демографічно-соціальний, банківсько-бюджетний, еколого-природничий, паливно-енергетичний, геополітичний; до структурно-утворюючих: галузево-секторальний, транспортно-логістичний, інформаційно-комунікаційний, ресурсний, техніко-технологічний; до групи деструктивних: техногенної, природної небезпеки, військовий, політично-економічної нестабільності, корупційний.

Запропоновано обрання відповідного методу оцінювання ефективності впровадження інновацій з врахуванням типу об'єкту інновації: засоби і знаряддя праці (нові; реконструйовані; модернізовані); предмети праці (сировина, паливо, матеріали, енергія); предмети кінцевого споживання; технологічні процеси; методи організації виробництва, праці та управління; інноваційний проект; використання економічної аналітики не тільки як інструменту оцінки досягнутого рівня інноваційної активності та стійкості підприємства, але і для оцінки зміни цього рівня під впливом різних техніко-економічних факторів, а залежно від результатів та витрат використання наступних науково-методичних підходів оцінки ефективності: науково-технічний; економічний; ресурсний; соціальний; екологічний; статистичний; агломеративний; економіко-математичний, оскільки для агропромислового виробника найважливішою метою є підвищення економічної ефективності його функціонування.

У другому розділі **«Динаміка інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами»** проведено аналіз обсягів виробництва і реалізації продукції тваринництва; виділено особливості та основні тенденції інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами; проведено оцінку рівня ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва.

Структуру виробництва в сільському господарстві нашої держави слід розглядати як таку, яка склалася під дією об'єктивних факторів і повинна бути в тій чи іншій мірі трансформована в більш оптимальну.

Якщо розглядати виробництво основних видів продукції тваринництва, то його показники по виробництву яєць і вовни за 2018 рік зменшилися порівняно з 2010 роком, тоді як показники по виробництву м'яса та молока суттєво зросли.

В останні роки виробництво продукції тваринництва в господарствах суспільного сектора зазнало істотних змін, що викликало негативну реакцію в забезпеченні населення різноманітними м'ясними продуктами, завантажені переробних підприємств сировиною, формуванні м'ясного потенціалу, зменшенню надходження коштів від реалізації продукції, збільшення безробіття сільського населення.

Таблиця 1

Виробництво основних видів продукції тваринництва в Україні

Роки	М'ясо (у забійній масі), тис т	Молоко, тис т	Яйця від птиці, млн шт	Вовна, т
Сільськогосподарські підприємства				
2010	1134,4	2216,6	10249,6	710
2011	1215,3	2245,9	11738,2	647
2012	1271,2	2535,3	11977,4	556
2013	1441,3	2582,5	12234,2	470
2014	1451,8	2647,5	12536,2	379
2015	1463,4	2669,2	9762,2	314
2016	1489,9	2705,6	8067,6	266
2017	1483,0	2765,7	8365,3	255
2018	1533,6	2755,7	8900,4	237

Спостерігається тенденція до підвищення продуктивності великої рогатої худоби з 414 г у 2010 р. до 436 г у 2018 р. (5,3%); ріст продуктивності свиней складає 3,7%; середньорічний удій молока від однієї корови зріс на 55,7% порівняно з 2010 р., та у 2018 році становив 6190 кг. Від однієї курки-несучки підприємства у 2018 році одержували по 285 яєць, що на 1,4% більше порівняно з 2010 роком.

У 2016-2018 р.р. загальна кількість підприємств становила 29129 одиниць (з них інноваційно активних – 5095 од.), що на 1403 одиниці більше, ніж за період 2014-2016 р.р., з них основну частку склали малі підприємства – 21170 одиниць (з них інноваційно активних – 5097 од.), що видно із даних табл.2.

Таблиця 2

Інноваційна активність підприємств з розподілом за середньою кількістю працівників; од.

	Кількість підприємств	У тому числі					
		інноваційно активних підприємств	підприємства з технологічними (продуктовими та/або процесовими) інноваціями	з них:			підприємства тільки з нетехнологічними (маркетинговими та/або організаційними) інноваціями
				продуктовими інноваціями	процесовими інноваціями	продуктовими та процесовими інноваціями	
2014–2016 р.р.							
Усього	27726	5095	3278	347	1601	1260	1817
Малі	20339	3020	1774	185	970	577	1246
Середні	5702	1407	974	111	450	394	433
Великі	1685	668	530	51	181	289	138
Інші види економічної діяльності	14911	2497	1419	112	814	469	1078
Малі	11949	1783	982	87	573	302	801
Середні	2465	565	335	24	187	120	230
Великі	497	149	102	1	54	47	47
2016–2018 р.р.							
Усього	29129	8173	2937	765	1038	1134	5236
Малі	21170	5097	1486	417	511	558	3611
Середні	6123	2140	907	231	340	336	1233
Великі	1836	936	544	117	187	240	392
Інші види економічної діяльності	15367	4113	952	218	386	348	3161
Малі	12141	2969	640	167	247	226	2329
Середні	2624	874	219	40	94	85	655
Великі	602	270	93	11	45	37	177

За іншими видами економічної діяльності у 2016-2018 р.р. значно зменшилася кількість підприємств з технологічними (продуктовими та/або процесовими) інноваціями (952 од.) порівняно з періодом 2014-2016 р.р. (1419 од.). Незважаючи на те, що зросла кількість малих підприємств з продуктовими інноваціями (з 87 од. до 167 од.), значно зменшилась кількість малих підприємств з процесовими інноваціями – з 573 од. до 247 од., середніх з 187 од. до 94 та великих підприємств з 54 од. у 2014-2016 р.р. до 45 од. у 2016-2018 р.р. За вказаний період значно зросла загальна кількість підприємств тільки з нетехнологічними (маркетинговими та/або організаційними) інноваціями, на 3 419 одиниць. З них за іншими видами економічної діяльності кількість підприємств за вказаним напрямом зросла в загальному на 2083 одиниці, з них значний ріст спостерігається по малих підприємствах – на 1528 одиниць, по середніх підприємствах на 425 одиниць.

Варто зазначити, що і на даний час у галузі тваринництва продовжує своє існування низка невирішених проблем: продуктивність тварин має стрибкоподібні коливання; поступово призупиняється виробнича діяльність раніше функціонуючих тваринницьких приміщень та багатьох обслуговуючих виробничих об'єктів; потребують негайного розгляду проблеми модернізації, інтенсифікації виробництва та впровадження прогресивних технологій виробництва тваринницької продукції.

Кількість великих підприємств тільки з нетехнологічними інноваціями у 2016-2018 р.р. склала 177 одиниць, що на 130 підприємств більше, ніж у попередній період.

Характеризуючи інвестиції у сільське господарство у загальному обсязі освоєних капітальних інвестицій в Україні, можна відобразити їх у вигляді табл. 3.

Таблиця 3

Частка інвестицій у сільське господарство у загальному обсязі освоєних капітальних інвестицій в Україні, %

	Роки									Відхилення 2018р від 2010р., +/-
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Частка інвестицій	5,1	5,6	6,4	7,0	8,4	11,1	13,8	14,0	12,5	7,4

Капітальні інвестиції у сільське господарство у 2018 році склали 64905,7 млн. грн., що на 7,4 % більше порівняно з 2010 роком. Половина зазначених коштів була спрямована на проекти в галузі тваринництва, в т.ч. на будівництво ферм для розведення великої рогатої худоби.

Таблиця 4

Капітальні інвестиції підприємств за їх розмірами за видом економічної діяльності "Тваринництво" за 2010-2017 роки, млн грн

Роки	Усього	У тому числі			
		великі підприємства	середні підприємства	малі підприємства	з них: мікропідприємства
2010	2636,7	186,4	2259,4	190,9	53,1
2011	3271,7	360,5	2599,6	311,6	69,8
2012	4323,2	–	–	428,2	127,7
2013	3901,4	1276,7	2210,5	414,2	42,8
2014	3474,1	–	–	356,4	47,9
2015	6086,2	2008,1	2980,3	1097,8	54,1
2016	6154,1	1159,5	4436,7	557,9	63,5
2017	6929,0	1696,4	4239,5	993,1	90,8

Також значна частина інвестицій припала на проекти в сфері свинарства. Спостерігається зростання не тільки загального обсягу вкладених капітальних інвестицій у тваринництво, але й у його довгострокові біологічні активи.

Щодо такого важливого показника, як індекси капітальних інвестицій у сільське господарство, то у 2010-2012 роках вони мали тенденцію до зростання, у 2013-2014 роках до спаду, у 2015-2017 роках знову до зростання і в 2018 році склали лише 108,5% до відповідного періоду 2017 року всіх капітальних інвестицій, що свідчить про невисоку інвестиційну привабливість економіки країни взагалі і сільського господарства та тваринництва зокрема.

Нестача національного капіталу та необхідність проведення реструктуризації підприємств, з одного боку, та потреба у скороченні технологічного розриву - з іншого, актуалізують для України питання залучення іноземних інвестицій. Залучення саме довгострокових іноземних інвестицій, а також активізація діяльності з їх «просування» протягом майже усіх років незалежності України було одним із пріоритетних завдань її економічної політики, що визначалися низкою офіційних документів. Проте, на жаль, сьогодні результати є невтішними, і великі західні інвестори з обережністю ставляться до України.

Малосприятливий інвестиційний клімат в Україні - головна причина відсутності стратегічних іноземних інвестицій. Він зумовлює вичікувальну позицію стратегічних інвесторів, особливо у плані залучення середнього й великого капіталу. Навіть більше, спостерігається невпевненість у подальшому співробітництві з боку інвесторів, що вже вклали свої кошти в сільське господарство України.

Отже, інвестиційний клімат в Україні для іноземних інвесторів, незважаючи на певні позитивні моменти, непривабливий. Незначні обсяги іноземних вкладень, їх неефективне використання не сприяють технологічному оновленню сільськогосподарського виробництва і не впливають на загальний стан галузі. Для залучення іноземних інвестицій необхідно насамперед розв'язати проблеми макроекономічної стабілізації й активізувати дію усіх важелів економічного регулювання інвестиційної діяльності.

Таблиця 5

**Динаміка обсягів реалізації продукції сільського господарства
по Україні, тис т**

Найменування продукції	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відношення 2018р до 2010р, %
Тварини сільськогосподарські живі, з них:	1476,5	1570,5	1617,1	1853,6	1957,5	1947,2	2176,3	2001,2	2049,4	139,0
велика рогата худоба	201,2	179,1	178,3	202,3	187,4	171,9	174,6	202,3	140,6	70,0
свині	338,0	403,0	403,0	454,6	487,9	484,2	557,5	532,5	522,3	154,5
птиця свійська	932,2	983,4	1030,6	1191,6	1276,8	1286,0	1439,8	1262,2	1446,9	155,2
Молоко	1977,0	2033,9	2334,1	2389,6	2506,2	2538,3	2542,6	2689,6	2603,2	131,6
Яйця, млн шт	9011,7	10379,0	10804,4	11200,5	11735,3	8897,3	7140,7	7222,7	8051,4	89,3
Мед, т	551,3	487,1	381,6	495,0	616,9	462,2	353,4	463,1	301,8	54,7

Аналіз реалізованої продукції агропромислових підприємств у 2018 році, як бачимо з табл. 5, вказує на збільшення обсягів у 2018 році порівняно з 2010 роком на 39%, зокрема по реалізації птиці свійської та свиней показники найбільш зросли (55,2% та 54,5% відповідно).

Таким чином, основними проблемами фінансування інноваційного розвитку підприємств України є: низькі обсяги витрат підприємств на інноваційну діяльність;

концентрація витрат підприємств на інновації напрямку придбання машин, обладнання та програмного забезпечення; низька частка витрат підприємств на внутрішні та зовнішні науководослідні роботи; нестача власних коштів та брак фінансової підтримки інноваційної діяльності підприємств з боку держави; відсутність довгострокового кредитування інноваційної діяльності підприємств з боку банківського сектора; підвищений ризик будь-яких форм інвестування.

Обсяг реалізованої продукції підприємств за їх розмірами за видом економічної класифікації «Тваринництво» вказує на значне покращення показників у 2018 р. порівняно з 2017 р.

Таблиця 6

**Рівень рентабельності (збитковості) за видом економічної діяльності
«Тваринництво» за розмірами, %**

	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення 2018р до 2010р, +,-
Великі підприємства	-	48,1	-	34,6	15,6	22,2	24,6	-
Середні підприємства	-	15,1	-	21,0	11,4	15,9	10,5	-
Малі підприємства	6,0	0,7	0,8	17,0	7,9	8,9	-21,2	-28,2
Мікропідприємства	-4,9	-9,5	-10,6	-1,7	-4,1	-2,6	-40,5	-35,6
Тваринництво	22,7	13,6	17,5	17,7	7,7	11,1	-6,6	-29,3

За 2018 рік рівень збитковості усієї діяльності підприємств за видом економічної діяльності «Тваринництво» – 6,65 % по Україні, рентабельність середніх підприємств 10,5%, збитковість малих підприємств склала -21,2%, тоді як у 2012 році рівень рентабельності складав 6%. Рівень збитковості мікропідприємств у 2018 році склав - 40,5%, тоді як у 2012 році рівень збитковості становив -4,9%, тобто можна відмітити ефективний розвиток тваринництва у великих, середніх і малих підприємствах, та збиткову діяльність мікропідприємств. В цілому виробництво продукції тваринництва ефективне, але спостерігається тенденція до зниження у всіх за розмірами підприємствах.

У третьому розділі «**Обґрунтування пріоритетних напрямків інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами**» визначено стратегічні засади розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами; обґрунтовано інноваційно-інвестиційні пріоритети виробництва продукції тваринництва; визначено ефективність стратегічних орієнтирів інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами.

Активізація інноваційного розвитку є необхідною формою зламу несприятливих тенденцій функціонування агропродовольчої сфери. Необхідний належний динамізм у оновленні виробництва, оскільки суттєво посилюється динаміка потреб (виробничих і особистих).

Закономірно повинно прискорюватися і оновлення харчової продукції. Тому піднесення економіки агропродовольчої сфери має відбуватись у першу чергу шляхом швидкого впровадження прогресивних технологій і збільшення виробництва нових конкурентоспроможних продуктів. За аналізований період спостерігаємо зменшення динаміки інноваційної активності підприємств, що видно на основі даних рис. 2.

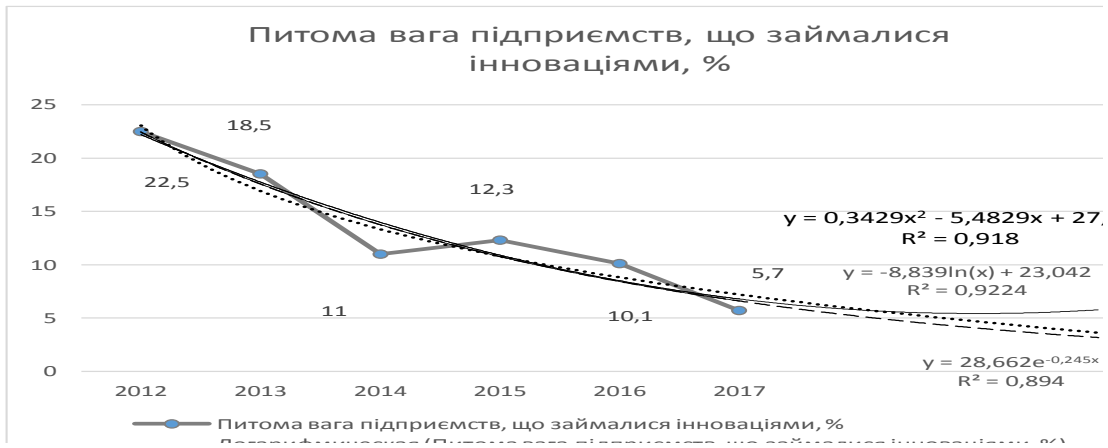

Рис. 2. Прогноз питомої ваги підприємств, що займаються інноваціями, %

Як видно із рис. 2 в динаміці спостерігаємо чітку тенденцію зменшення інноваційної активності підприємств. Відповідно результати проведеного прогнозування вказують на високу ймовірність від 89,4% до 92,2% подальшого зменшення питомої ваги підприємств, що займаються інноваціями.

Для вирішення даних питань необхідно збільшити залучення фінансових ресурсів. Нами проведено прогнозування обсягів витрат на виконання наукових досліджень і розробок. Результати проведеного прогнозування вказують на незначну ймовірність їх збільшення від 24,5% за логарифмічною формою, 32,2% за експонентальною та 45% за параболічною формою тренду. Отже проведене прогнозування вказує на необхідність переорієнтування підприємств сільського господарства і харчової промисловості на першочергове використання якісних факторів економічного росту, особливо у сільському господарстві.

Проведення дослідження у такому напрямку дало можливість виявити види продукції тваринництва, виготовлення яких зростає із збільшенням обсягів інвестиційного забезпечення. Аналогічно попередньо проведеному аналізу, в якості факторної ознаки обрано розмір капітальних інвестицій, що припадають на 1 грн валової продукції. До результативних індикаторів включено продуктивність сільськогосподарських тварин, обсяг реалізованої продукції у розрахунку на 1 гол. відповідних сільськогосподарських тварин та рівень рентабельності у розрізі основних видів продукції тваринництва Примітка: зв'язок тісний, коли фактичне значення t-критерію Стьюдента більше за табличне. Табличні значення критерію для рівня значущості 0,05 складає 1,86, а для 0,10 – 1,38.

Сценарний прогноз розміру капітальних інвестицій у підприємства-виробників продукції тваринництва розглянемо у таблиці 7.

Таблиця 7

Сценарний прогноз розміру капітальних інвестицій у підприємств-виробників продукції тваринництва

Сценарій	Рік				
	2019	2020	2021	2022	2023
Песимістичний	4504,88	4866,51	5228,15	5589,78	5951,41
Найбільш ймовірний	7675,60	8240,13	8804,66	9369,19	9933,72
Оптимістичний	10846,27	11613,69	12381,12	13148,54	13915,96
Відхилення між оптимістичним та песимістичним прогнозами, %	140,77	138,65	136,82	135,22	133,83

За проведеними розрахунками згідно табл. 7 відхилення між оптимістичним та песимістичним прогнозами у 2019 році становитиме 140,77%, до 2023 року йтиме на спад та становитиме 133,83%.

Проведений аналіз прогнозу розміру капітальних інвестицій у підприємства-виробників продукції тваринництва дозволив виокремити тенденції по більшості показників. Так, у 2022 році прогнозний показник перевищить 13000 млн грн, до 2024 році прогнозний показник досягне 14000 млн грн. Проведений економіко-статистичний аналіз дозволив визначити позитивні тенденції зі збільшення показників, та за період 2010-2022 рр. згідно з прогнозом спостерігається зростання розміру капітальних інвестицій у підприємства-виробників продукції тваринництва.

Важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України є інноваційна модель розвитку. Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва на сучасному етапі зумовлюється в значній мірі широким впровадженням у практику вітчизняних і світових досягнень науково-технічного прогресу, стратегічна роль в якому належить інноваційній діяльності.

Модель інноваційно-інвестиційного процесу підприємства формується на основі створення конкурентоспроможного вітчизняного сектору наукових досліджень і розробок та забезпечення умов для його розширеного відтворення, підвищення рівня інноваційно-інвестиційної культури, створення ефективної системи державної підтримки модернізації економіки на основі інновацій та інвестицій.

Рис. 4. Прогноз розміру капітальних інвестицій у підприємства-виробників продукції тваринництва

Перехід на кластерну організацію розвитку агропромислового виробництва та сільських територій має бути відображений в аграрній політиці як довгострокове програмне завдання.

Згідно із результатами дисперсійного аналізу з подальшого кластерного аналізу слід виключити три змінні, а саме: загальний обсяг виробництва меду (що є логічним, оскільки мед наразі можна визначити нішевим видом сільськогосподарської продукції) та виробництво молока і яєць у розрахунку на 1 ос. Таке рішення приймається через те, що значення коефіцієнтів значущості (р-значущість) для зазначених групувальних ознак більші за критичне значення 0,05 та складають 0,39 для виробництва меду, 0,51 для обсягу молока на 1 ос. і 0,20 для виробництва яєць на 1 ос. (табл. 8). Перша група таких чинників включає розміри поголів'я (передусім, ВРХ), які є основним індикатором розвитку пріоритетної у контексті забезпечення продовольчої безпеки країни галузі тваринництва – скотарства.

Результати кластерного аналізу підприємств-виробників продукції тваринництва України методом k-середніх

Показник	Кластер				Відхилення між крайніми кластерами, %
	1	2	3	4	
Поголів'я ВРХ, тис гол.	78,4	64,8	41,2	21,0	3,73
Виробництво м'яса у забійній вазі, тис т	251,6	53,7	21,4	7,9	31,73
Виробництво молока, тис т	197,2	165,0	96,3	43,3	4,56
Виробництво яєць, млн шт	998,1	373,3	335,6	31,1	32,01
Виробництво м'яса у забійній вазі на 1 гол., кг	155,250	52,3	43,7	34,1	4,56
Вартість продукції тваринництва, млн грн	4352,4	1465,7	775,1	279,8	15,56
Елементи кластера	Вінницька, Дніпровська, Київська, Черкаська	Волинська, Донецька, Львівська, Полтавська, Харківська, Хмельницька	Запорізька, Ів.-Франківська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Херсонська, Чернігівська	Житомирська, Закарпатська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Чернівецька	-

До другої групи віднесено обсяги виробництва основних видів продукції тваринництва (виробництво м'яса, молока усіх видів, яєць, меду, а також валова продукція, виготовлена у регіоні). Показники виробництва продукції тваринництва у розрахунку на 1 ос. формують третю групу ознак кластерного аналізу (виробництво м'яса, молока, яєць на 1 ос. населення). Узагальнені результати кластеризації підприємств за шістьма ознаками вчать про те, що всі окреслені показники зростають від кластера до кластера.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі на основі узагальнення теоретичних здобутків та практики інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромислових підприємств вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає в удосконаленні теоретичних, науково-методичних підходів та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо активізації та пошуку альтернативних сценаріїв успішного функціонування. Отримані наукові результати дають підстави для формулювання низки висновків.

Необхідність перегляду наукових підходів трактування сутності інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва як пріоритетних напрямів відродження тваринництва на основі впровадження стимулювання і пільг, що уможливають надходження приватного капіталу; впровадження виключно нових науково-технічних розробок, продуктів, організацію бізнес-процесів, визначає продуктивність всіх підсистем, перспективи розвитку, охоплює увесь спектр видів діяльності, дає змогу підприємствам галузі більш ефективного розвитку, підвищувати результативність функціонування та лідерство і конкурентоспроможність на ринку.

Акцентуючи увагу на сукупності різних механізмів у рамках інтегрованої системи інституційного забезпечення реновацій у контексті стратегічного розвитку виробничо-господарської діяльності підприємств тваринництва, ми припускаємо, що сам по собі процес розвитку – процес всеосяжний, і у межах певного, конкретного механізму складно знайти достатній теоретичний і практичний інструментарій для його успішної реалізації.

Вважаємо, що для підвищення інвестиційної привабливості тваринництва у заходах державної інвестиційної політики необхідно передбачити: збільшення розміру інвестицій шляхом використання різних джерел фінансування; всестороннє урахування техніко-технологічних, організаційно-економічних особливостей галузі

тваринництва; надання переваги при вкладенні інвестицій тим товаровиробникам, які спроможні з високими результатами реалізувати інвестиційні проекти; впровадження тих інвестиційних проектів, які реально покращать стан розвитку тваринництва.

Розкрито сучасний якісно новий підхід до оволодіння нововведеннями та переведення тваринницьких підприємств на інноваційну модель розвитку на основі впровадження енергоресурсозберігаючих технологій, комплексу науково-дослідних, виробничих, організаційних, фінансових, комерційних, ринково- та соціально орієнтованих заходів, що забезпечують розв'язання проблеми інтенсифікації та визначають перспективні можливості галузей.

Принциповим питанням дослідження проблематики забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва є виявлення чинників, які мають вагомий вплив на показники-індикатори рівня такого розвитку. До таких результативних показників господарювання сільськогосподарських підприємств, які виготовляють продукцію тваринництва, передусім, слід віднести показники ефективності господарської діяльності: чим ефективніше виробник впроваджує інноваційні продукти і технології у свій господарський процес, тим вищою буде ефективністю його господарської діяльності. Слід також відмітити, що враховувати слід як статичні показники ефективності (ресурсовіддачу, прибутковість ресурсів, рентабельність), так і динамічні (індекси та темпи зростання статичних показників), соціальні та екологічні.

До пріоритетних напрямів інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва можна віднести: формування наукоємного виробничого процесу; створення та дієвість інноваційно-інвестиційної структури; технологічне та технічне оновлення галузі; впровадження високорентабельних інноваційно-інвестиційних проектів. На рівні господарств слід забезпечити необхідні обсяги виробництва кормів та належні умови утримання і годівлі тварин, дотримання технологій виробництва продукції, підвищення ефективності селекційно-племінної роботи і рівня ветеринарного обслуговування.

Основною передумовою для формування інвестиційної стратегії підприємства є його загальна стратегія економічного розвитку. Відносно неї інвестиційна стратегія має підлеглий характер і повинна узгоджуватися з нею за цілями і етапами здійснення, повинна розглядатися як частина єдиної стратегії діяльності підприємства, виступає як найважливіший фактор забезпечення ефективного розвитку підприємства в майбутньому.

Кластери виступають центрами кристалізації нових форм економічних зв'язків, виконують роль структуроутворюючих елементів в процесі глобалізації економіки. Отже, вигоди від створення кластерів галузі України очевидні. Створення наукової парадигми реалізації інноваційних перетворень підприємств тваринництва реалізується в рамках системи АПВ України та передбачає визначення ключових стратегічних напрямів здійснення довгострокової інноваційної політики та формування сприятливого інвестиційно-інноваційного середовища.

Важливими напрямками розвитку інноваційної діяльності в АПК за умов глобалізації економічних процесів, є застосування біотехнологій як об'єкту інновацій, енерго- та ресурсозберігаючих технологій. Інноваційний процес в АПК є комплексним, керованим процесом, спрямованим на створення, впровадження і використання принципово нової або модифікованої аграрної технології, що задовольняє конкретні потреби аграрних утворень і забезпечує останнім економічний, технічний або соціальний ефект.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України, які включені до

міжнародних наукометричних баз даних:

1. Волощук К.Б., Лісевич Н.А. Особливості інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами. Науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка», 2019. Вип.3-4. 12с. (*Index Copernicus, РИНЦ*) (0,50 друк.арк.) *(Здобувачем розкрито характерні особливості інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва)*

Публікації в наукових фахових виданнях:

2. Місінкевич О.П., Лісевич Н.А. Якість молока як шлях підвищення конкурентоспроможності молочного скотарства: Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. 2014. №22. С.315-319. (0,21 друк.арк.) *(Здобувачем виділено шляхи підвищення конкурентоспроможності молочного скотарства)*

3. Місінкевич О.П., Василюк С.І., Лісевич Н.А. Інвестиційна привабливість сільськогосподарських підприємств Хмельниччини - шлях до підвищення конкурентоспроможності молочного скотарства. Науково-практичний збірник (продуктивність агропромислового виробництва). Київ, НДІ. 2014р. №25. С.24-30. (0,29 друк.арк.) *(Здобувачем проведено оцінку інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств)*

4. Волощук К.Б., Лісевич Н.А. Реалії стратегічних напрямків інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції птахівництва. Науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». Хмельницький, 2019. № 2 (43). С.55-62 (0,54 друк.арк.) *(Здобувачем розкрито стратегічні напрями інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції птахівництва)*

Статті у наукових фахових електронних виданнях України:

5. Лісевич Н.А. Тенденції інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами. Матеріали фахового журналу «Ефективна економіка» №2/4: Дніпро, 2019. 12с. (0,50 друк.арк.)

Опубліковано праці апробаційного характеру:

6. Лісевич Н.А. Податкове регулювання інвестиційного забезпечення розвитку галузі тваринництва. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. ЖНАЕУ. Аграрна наука, освіта, виробництво: Європейський досвід для України. Житомир, 2015. С. 829-831. (0,13 друк.арк.)

7. Лісевич Н.А. Стан інвестиційного забезпечення розвитку галузі тваринництва. Збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції. ХУУП. Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку держави в умовах глобалізації. Хмельницький, 2015. С. 175-177. (0,13 друк.арк.)

8. Лісевич Н.А. Державна підтримка розвитку інноваційно-інвестиційного підприємництва в галузі тваринництва. Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції «Модернізація національної системи управління державним розвитком: виклики і перспективи». Харків: ХНАУ, 2016. С.138-142. (0,21 друк.арк.)

9. Лісевич Н.А. Вплив інноваційних процесів на підвищення інвестиційної привабливості сільського господарства Хмельниччини. Збірник IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання економічних наук» (м. Запоріжжя, 9-10 червня 2017 р.). Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С.62-65. (0,17 друк.арк.)

10. Лісевич Н.А. Ефективність стратегічних напрямків інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, 25 жовтня 2017 р. «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки в умовах інтеграційних процесів». Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2017. С. 67-71. (0,21 друк.арк.)
11. Лісевич Н.А. Економічна ефективність та стимулювання конкурентоспроможності підприємств галузі тваринництва. Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції: збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф. Ч.2. (20-22 березня 2018 р., м. Кам'янець-Подільський). Тернопіль : Крок, 2018. С. 187-189. (0,13 друк.арк.)
12. Лісевич Н.А. Перспективи інноваційно-технологічного розвитку виробництва продукції тваринництва. Матеріали XXV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції el-conf.com.ua, 17 грудня 2018 р. «Наукові підсумки 2018 року». Вінниця, 2018. С. 19-29. (0,46 друк.арк.)
13. Лісевич Н.А. Аналіз стану та оцінка перспектив інноваційної привабливості сільськогосподарської галузі Хмельниччини. Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування www.economy-confer.com.ua, 26 грудня 2018 р. «Світ економічної науки. Випуск 10». Тернопіль, 2018. С. 110-115 (включено до РИНЦ/RSCI). (0,25 друк.арк.)

АНОТАЦІЯ

Лісевич Н.А. Інноваційно-інвестиційний розвиток виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами. - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) – Подільський державний аграрно-технічний університет, Міністерства освіти і науки України.- Кам'янець-Подільський, 2019.

Дисертаційне дослідження присвячене узагальненню теоретичних, методичних положень і розробці науково обґрунтованих рекомендацій щодо інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами.

Узагальнено теоретичні засади визначення сутності інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва; виокремлено фактори інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами; удосконалено методичні підходи до оцінки результатів інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва.

Проаналізовано динаміку обсягів виробництва і реалізації продукції тваринництва; виявлено особливості та основні тенденції інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромислових підприємств; обчислено ефективність сучасного стану розвитку виробництва продукції тваринництва;

Проведено моделювання і прогнозування розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами; обґрунтовано інноваційно-інвестиційні пріоритети виробництва продукції тваринництва; проведено оцінку сценаріїв інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромислових підприємств.

Ключові слова: інновації, інноваційно-інвестиційний розвиток, інвестиції, державне регулювання, інноваційно-інвестиційний потенціал, стратегія розвитку району, функціональна модель, інноваційно-інвестиційна діяльність.

АННОТАЦІЯ

Лисевич Н.А. Інноваційно-інвестиційне розвиток виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами. - Кваліфікаційна науковий труд на правах рукописи.

Дисертація на соискание ученої ступені кандидата економічних наук по спеціальності 08.00.04 - економіка і управління підприємствами (по видах економічної діяльності) - Подільський державний аграрно-технічний університет, Міністерства освіти і науки України.- Камінець-Подільський, 2019.

Дисертаційне дослідження присвячено обобщенню теоретических, методических положень і розробці науково обоснованих рекомендацій по інноваційно-інвестиційному розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами.

Обобщені теоретическі основи определения сутності інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва; виділені фактори інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами; усовершенствовані методическі підходи к оцінці результатів інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва.

Проанализирована динаміка об'ємів виробництва і реалізації продукції тваринництва; виявлені особенності і основні тенденції інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромислових підприємств; вивчено ефективність сучасного стану розвитку виробництва продукції тваринництва;

Проведено моделювання і прогнозування розвитку виробництва продукції тваринництва агропромисловими підприємствами; обосновано інноваційно-інвестиційні пріоритети виробництва продукції тваринництва; проведена оцінка сценаріїв інноваційно-інвестиційного розвитку виробництва продукції тваринництва агропромислових підприємств.

Ключевые слова: інновації, інноваційно-інвестиційне розвиток, інвестиції, державне регулювання, інноваційно-інвестиційний потенціал, стратегія розвитку району, функціональна модель, інноваційно-інвестиційна діяльність.

SUMMARY

Lisevych N.A. Innovative and investment development of livestock production by agricultural enterprises. - Qualified scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the Degree of Candidate in Economic Sciences, specialty 08.00.04 – Economics and Management of Enterprises (by types of economic activity) – State Agrarian and Engineering University in Podilya, Kamianets-Podilskyi, 2019.

The dissertation is dedicated to the generalization of theoretical and methodological principles and the development of scientifically based recommendations on innovative and investment development of livestock production by agricultural enterprises.

The theoretical framework for determining the essence of innovation and investment development of livestock production is generalized; factors of innovation and investment development of livestock production by agricultural enterprises are highlighted;

methodological approaches to assessing the results of innovation and investment development of livestock production are improved.

The dynamics of production and sales of livestock products is analyzed; the features and main trends of innovation and investment development of livestock production of agricultural enterprises are identified; the effectiveness of the current condition of development of livestock production is calculated.

The modeling and forecasting of the development of livestock production by agricultural enterprises are carried out; innovation and investment priorities for livestock production are justified; scenarios of innovation and investment development of livestock production of agricultural enterprises are evaluated.

The solution of the tasks set, restoration of disturbed reproductive processes, overcoming the lag behind developed industrial countries is possible only in case the industry is reoriented towards an innovative investment path of development that will increase production efficiency, reduce the country's dependence on food imports, and ensure the competitiveness and sustainability of domestic livestock production.

At the same time, insufficient state protectionism of the agricultural sector, limited financial capabilities of domestic producers, broken links between developers and consumers of innovations, high risks of their development pose increased requirements for scientific justification and assessment of the effectiveness of strategic priorities for innovative development of the livestock industry, taking into account the peculiarities of the regions, proves the relevance and timeliness of the problem solution under consideration.

The reform of the agricultural sector of the Ukrainian economy in connection with its transition to market relations necessitated the selection of new methodological approaches to assessing the investment attractiveness of agricultural production, in particular, livestock production.

Investments in agriculture can solve a number of key tasks of economic development: maintaining and stimulating overall economic growth; maintaining environmental safety; long-term poverty reduction. Stable and sustainable investments in agriculture can create the impetus for the development of new innovative technologies. The basis for innovative development is scientific and technological progress, which is ensured by the action of science, entrepreneurship, the market, infrastructure, human and intellectual capital, education, property and the like.

The main ways to solve the identified problems are: ensuring the priority of financing the innovative development of domestic enterprises in the creation of the draft state budget; financing from the state budget of innovative developments of priority importance for the state; guarantee by the state of loans for innovative development; improvement of investment legislation to ensure financing of investment projects of newly created enterprises due to investments of fund participants; creation of preferential conditions for bank lending to innovative activities of enterprises; creating a favorable investment climate to attract foreign investment; assistance in the practical implementation of all regulatory documents that have been developed to enhance the innovation process at the macro and micro levels.

Considering that own funds are practically the only source of financing the innovative development of domestic enterprises, the development and implementation of tax incentive tools for innovative activities of enterprises is a priority: a tax discount (reduction of the tax base by the amount of innovative investment costs that meet the criteria established by the state), tax holidays (for enterprises working exclusively in the sphere of certain priority areas of innovative development and for newly created enterprises

in case they produce high-tech products; tax write-off (reduction of taxable income), tax credit (decrease in the amount of tax liability), application of differentiated tax rates or their reduction in accordance with the volumes and directions of innovation, for enterprises exporting high-tech production.

Thus, the main problems of financing the innovative development of enterprises in Ukraine are: low volumes of costs of enterprises for innovative activities; concentration of enterprises' expenditures on innovations in the acquisition of machinery, equipment and software; low share of enterprise expenses on internal and external scientific research; lack of own funds and lack of financial support for innovative activities of enterprises from the state; lack of long-term lending to innovative activities of enterprises from the banking sector; increased risk of any form of investment.

Market economy dictates the need to change a livestock industry management strategy, according to which priority would be given to increasing the gross production of products using predominantly extensive technologies, on highly profitable development of all livestock and poultry industries with the introduction of various forms of ownership and management. It is necessary to provide for a significant increase in the economic efficiency of all sectors due to the widespread introduction of energy and resource-saving technologies, the transition to scientifically based standards for animal feeding, and the formation of infrastructure for the livestock production market.

Keywords: innovation, innovation, and investment development, investment, government regulation, innovation and investment potential, district development strategy, functional model, innovation and investment activity.

Підписано до друку 20.11.2019. Формат 60×90¹/₁₆. Папір офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Наклад 120 прим. Зам. № 13.

Видання та друк – Друкарня «Віта Друк»
32300, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський,
Вул. Князів Коріатовичів, 21.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
від 11.12.2009 р. серія ВОЗ № 647478